

Jerzy Siemiaszko, Hanna Zaborowska, Jerzy Brzozowski

Przytuły, gm. Olecko, woj. suwalskie.
Stanowisko 1

Informator Archeologiczny : badania 18, 106

1984

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Interesującą odmianę zapinek żelaznych spodwinięta nóżką, zbliżoną do odmiany "H" mającą przybliżoną analogię z Nowej Cerekwi, reprezentują 2 egzemplarze z grobu jamowego nr 92.

Wśród kilku pochówków ciałopalnych kultury wielbarskiej na szczególną uwagę zasługują grób nr 34 z fazy B₁, który zawierał 3 zapinki brązowe /Al IV, 88/ i zapinkę brązową /Al III, 45/ taśmy brązowe od wisiorka, złoty wisiorek kulisty nieznacznie uszkodzony oraz paciorki szklane. W fazie tej wystąpiły również groby szkieletowe, wśród których najciekawszy nr 52 zawierał między innymi 2 zapinki brązowe /Al III, 51/, 1 zapinkę brązową /Al IV, 88/, bransoletę brązową sztabkową, fragment czarki?/, miseczki?/, szklanej, klamerkę esowatą brązową, naszyjnik składający się z paciorków szklanych i barzdynowych, sprzączkę żelazną o półkolistej ramie, żelazną końcówkę pasa i igłę żelazną.

Dość licznie reprezentowane jest faza H₁ /7 grobów datujących - 5 szkieletowych i 2 popielnicowe/ z typowymi dla niej zapinkami serii "pruskiej" /Al III, 58-61/.

Z fazy C₁ pochodzi grób nr 82 - szkieletowy, dziecięcy, zawierający zapinkę VII grupy /Al VII, 201-203/. Na 28 grobów szkieletowych odkrytych na cmentarzysku, w 11 wypadkach stwierdzono ślady po kłódach drewnianych mających w przekrojach poprzecznych kształt nieckowaty. Prawie wszystkie groby szkieletowe były zorientowane na oś N-S z głową od północy, z wyjątkiem dwóch - nr 70 i 82a, gdzie szkielety ułożone były głowami od południa. Inny układ szkieletów był w grobach 52 i 64, które posiadały ułożenie na oś E-W z głowami od zachodu, natomiast w grobie nr 89 głowa była od strony wschodnio-południowej. Wyjątkiem okazał się pochówek nr 5, gdzie wkop grobowy usytuowany był na oś N-S. Osobnik pochowany w nim został przecięty na dwie części na wysokości 4-go kręgu lędźwiowego. Tułów ułożony był na oś E-W z głową od zachodu i twarzą do ziemi, natomiast kończyny dolne wraz z miednicą przykrywały tułów i ułożone były na oś N-S ze stopami od północy. Grób nie posiadał żadnego wyposażenia i znajdował się w strefie użytkowania cmentarzyska w fazie B_{2a}, w związku z czym należałoby odnieść go do tej fazy. Odkryto ponadto grób szkieletowy z I okresu epoki brązu kultury iewieńskiej, nad którym znajdował się ciałopalny grób jamowy z fazy A₃.

Materiały przechowywane są w zbiorach Muzeum Archeologicznego w Gdańsku.

Badania będą kontynuowane.

PRZYTUŁY, gm. Olecko
woj. suwalskie
Stanowisko I

Muzeum Okręgowe
w Suwałkach

Badania prowadził mgr Jerzy Słemaszko, przy współpracy mgr Hanny Zaborowskiej i Jerzego Brzozowskiego. Finansowało Muzeum Okręgowe w Suwałkach. Pierwszy sezon badań. Cmentarzysko kultury zachodnio-bałtyckiej z wczesnego okresu rzymskiego.

Stanowisko leży na krawędzi północno-wschodniej doliny rzeki Motanki, na pagórze morenowym o pokrywie z ciężkiej gliny zwartej. Badania miały charakter ratowniczy.

Przebadano obszar 3,25 ara, odkrywając 18 grobów ciałopalnych popielnicowych, 3 jamowe, 2 domniemane groby szkieletowe oraz dziesięć obiektów /prawdopodobnie palenisk/.

Groby ciałopalne występowały w trzech skupiskach. Ich wypełniska tworzyła spalenizna przemieszana z popiołem i nielicznymi fragmentami węgla drzewnego. W kołistych jamach o średnicy 30-50 cm tkwiły popielnice typowe dla kultury zachodnio-bałtyckiej na początku wczesnego okresu rzymskiego. Zawierały one drobne fragmenty silnie przepalonej kości ludzkich. Większość była pozbawiona wyposażenia grobowego. Niemal wszystkie popielnice zostały uszkodzone podczas orki, część zachowała się jedynie w niewielkich fragmentach partii przydennych.

W wykopie VII w humusie znaleziono sprzączkę żelazną z kołcem przedłużonym w skórkę. Na podobny zabytek natrafiono w popielnicowym grobie nr 5 w wykopie IX, gdzie znaleziono również żelazne krzesiwo o kształcie zbliżonym do szysia i prostokątny krzesak z piaskowca kwarcowego.

Na cmentarzysku odkryto dwa obiekty przykryte brukiem kamiennym. Jeden z nich, o wymiarach ok. 0,8 x 2,5 m, był zorientowany na oś N-S. W północnej części jamy odkryto naczynie z kształtem jak uchem, wstępnie datowane na początek wczesnego okresu rzymskiego. W jego sąsiedztwie znaleziono naszyjnik z paciorków szklanych, poprzedzielanych prawdopodobnie rurkami żelaznymi. Dziesięć z trzynastu odkrytych paciorków posiadało wkładkę z wysokokarbowego szkła. Forma i rozmiary obiektu, układ zabytków oraz wyraźne zaciemnienie o charakterze organicznym nad dnem jamy pozwalają sądzić, iż był to grób szkieletowy, w którym pochówek uległ całkowitemu rozkładowi. Podobny obiekt odkryto na granicy wykopów X i XI. Znaleziono w nim pojedynczy, silnie skorodowany paciorek szklany.

Oprócz grobów na cmentarzysku zlokalizowano dziesięć obiektów o różnych kształtach i rozmiarach. Ich wypełniska zawierały silnie wylugowany popiół, czasem węgiel drzewny i polepy. Obiekty te uznano za pozostałości po paleniskach.

Na podstawie morfologii ceramiki i charakterystycznych zabytków /sprzączki z kołcem przedłużonym w skórkę/ cmentarzysko wydätowano na fazę A 3 - B 1. Jest to więc najstarszy tego typu obiekt we wschodniej części Mazur. Rzuci on nowe światło na genezę kultury zachodnio-bałtyckiej.

Materiały są przechowywane w Muzeum Okręgowym w Suwałkach.
Przewiduje się kontynuację badań.